

ዓመት ከክፍለ ከተማው ጋር ያደረጉት ውል ማብቃቱ የተረጋገጠ ስለሆነና በዚህም ሣቢያ በቦታው ላይ ምንም አይነት መብት ስለሌላቸው፣ በሌላም በኩል አመልካችም በውሉ ከተመለከተው የአራት ዓመት ጊዜ በላይ በቦታው የተጠቀመ ስለሆነ ግራ ቀኙን መብት በሌላቸው ጉዳይ እየተከራክሩ መሆኑን ፍርድ ቤቱ በመገንዘቡ የሥር ፍርድ ቤቶች የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት መሆን አለመሆኑን ማየት ሳይቻልም የሰበር አቤቱታውን ሠርዘናል በተመሳሳይ ሁኔታም ተጠሪዎችን ተጠቃሚ ያደረገው የሥር ፍርድ ቤቶች ውሳኔም ከላይ በተመለከተው ምክንያት ከእንግዲህ ተፈፃሚ ሊሆን አይችልም ብለናል።

289

ኔ

- የሰበር አቤቱታው ተሰርዟል፣ የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤትና በዚህ ጉዳይ የተጀመረው የአፈፃፀም መዝገብ እንዲዘጋ ታዟል።
- ግራ ቀኙ ወጪያቸውን ይቻሉ።
- መዝገቡ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ካ/ዓ

290

'መ/ቁጥር 28923

ግንቦት 7 ቀን 2000 ዓ.ም

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

ተገኔ ጌታነህ

መድሕን ኪሮስ

ዓሊ መሐመድ

ሱልጣን አባተማም

አመልካች፡- የባህር ዳር ጨርቃጨርቅ አክሲዮን ማሕበር አልቀረቡም

ተጠሪዎች፡- 1ኛ/ የባህር ዳር ልዩ ዞን አስተዳደር አልቀረቡም

2ኛ/ የመንግሥት የልማት ድርጅቶች ባለአደራ ቦርድ ነገረፈጅ

አቶ አዳነ መጋቡ ቀረቡ።

መዝገቡ የተቀጠረው ለምርመራ ነበር። መዝገቡን መርምረን

የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

መዝገቡ የቀረበው አመልካች የአማራ ብሔራዊ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ጥር 4 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት የካቲት 5 ቀን 1999 ዓ.ም

ባቀረበው የሰበር አቤቱታ አጣርቶ ለመወሰን ነው። ክርክሩ በመጀመሪያ የታየው በአማራ ብሔራዊ ክልል የምዕራብ ጎጃም ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ሲሆን፣ ፍሬ ጉዳዩም እንደኛ ተጠሪ የአማራ ብሔራዊ ክልል ባወጣው ደንብ መሠረት በ1988 ዓ.ም የቦታ ኪራይ ብር 497,943.54 /አራት መቶ ዘጠና ሰባት ሺ ዘጠኝ መቶ አርባ ሦስት ብር ከሀምሳ አራት ሣንቲም/ እንዲከፍል ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶት ያልከፈለ በመሆኑ እንዲከፍል ውሳኔ ይሰጥልኝ በማለት በአመልካች ላይ ክስ አቅርቧል። አመልካችም ይህ ዕዳ የባህርዳር ጨርቃጨርቅ ፋብሪካ የመንግሥት የልማት ድርጅት እንደነበርና ወደ ባህርዳር ጨርቃጨርቅ ፋብሪካ አክሲዮን ማህበር ከመቀየሩ በፊት የነበረ ስለሆነ፣ ሁለተኛው ባለዕዳ፣ ሦስተኛ ወገን ተከራካሪ፣ /ተከሃሽ/ ሆኖ ጣልቃ እንዲገባ በጠየቁት መሠረት ፍ/ቤቱ 2ኛ ተጠሪ ጣልቃ እንዲገባ ትዕዛዝ ሰጥቷል። የከፍተኛው ፍርድ ቤት እንደኛ ተጠሪ ያቀረበውን ክስና አመልካቹና ሁለተኛው ተጠሪ ያቀረቡትን ክርክርና ማስረጃ ከሰማ በኋላ ሁለተኛው ተጠሪ የቦታውን ዋና ግብር 454,511.99 /አራት መቶ ሀምሳ አራት ሺ አምስት መቶ አሥራ አንድ ብር ከዘጠና ዘጠኝ ሣንቲም/ እንዲከፍል ወስኗል።

ሁለተኛው ተጠሪ በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ያቀረበ ሲሆን የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሁሉንም ተከራካሪ ወገኖች ክርክር ከሰማ በኋላ ሁለተኛ ተጠሪ ብር 56,159.44 /ሀምሳ ስድስት ሺ አንድ መቶ ሀምሳ ዘጠኝ ብር ከአርባ አራት ሣንቲም/ ብቻ እንዲከፍል ቀሪውን ዕዳ አመልካች እንዲከፍል በማለት ወስኗል። አመልካች በክስ ተከላሽ የሆነው የባህርዳር ጨርቃጨርቅ ፋብሪካ አክሲዮን ማህበር የተመሰረተው 1992 ዓ.ም ነው። ስለዚህ ፋብሪካው ወደ አክሲዮን ማህበርነት ከመለወጡ በፊት የነበረው ዕዳ እኛን የሚመለከት ባለመሆኑና ሁለተኛው ተጠሪ ይህንን ዕዳ የመክፈል ግዴታ በአዋጅ ቁጥር 182/1992 የተጣለበት ሆኖ እያለ አክሲዮን ማህበሩ ዕዳውን እንዲከፍል የአማራ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ ስህተት ያለበትና አክሲዮን ማህበሩን ለኪሳራ የሚዳርግ በመሆኑ በሰበር ይታረምልን በማለት አመልክቷል።

ሁለተኛው ተጠሪ በበኩሉ ወደ አክሲዮን ማህበሩ የሚተላለፉና የማይተላለፉ ዕዳዎችን የመወሰን ሥልጣን ያለው የኢትዮጵያ ፕራይቪታይዜሽን ኤጀንሲ መክፈል ያለበት ዕዳ ነው በማለት ያሳያል። ፕራይቪታይዜሽን ኤጀንሲ መክፈል ያለበት ዕዳ ነው በማለት ያሳያል። 56,159.44 /ሀምሳ ስድስት ሺ አንድ መቶ ሀምሳ ዘጠኝ ብር ከአርባ አራት ሣንቲም/ በመሆኑ ከዚህ ውጭ ያለውን ዕዳ አመልካች መክፈል ይገባል የሚል ክርክር አቅርቧል። እንደኛ ተጠሪ በበኩሉ ዕዳው መክፈል ያለበት ዕዳ መሆኑን ሁለተኛ ተጠሪና አመልካች እንዳልካዱ ገልጾ በሁለቱ መካከል በሚደረገው ክርክር የከተማው አስተዳደር ማግኘት የሚባውን ክፍያ ሳያገኝ ጉዳዩ እየተጓተተ በመሆኑ በአጭር ጊዜ ታይቶ ዕዳውን ከነወለዱ እንዲከፍሉ ውሳኔ ይሰጥልን በማለት ተከራክሯል።

ከሥር የክርክሩ አመጣጥና የገ 292 ተጠሪዎች በሰበር ያቀረቡት ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም መዝገቡን መርምረናል። መዝገቡን እንደመረመርነው አመልካች ያለበት ዕዳና አጠቃላይ እሴቱ እና መንቀሳቀሻ ካፒታሉ ተለይቶ የባህርዳር ጨርቃጨርቅ ፋብሪካ አክሲዮን ማህበር ተብሎ በአዲስ መልክ በአክሲዮን ማህበርነት ከመደራጀቱ በፊት ለአንደኛ ተጠሪ መክፈል የሚገባውን የቦታ ግብር ዕዳ የመክፈል ኃላፊነት አለበት ወይስ የለበትም የሚለው ነጥብ መታየት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል። ከዚህ አንጻር ስንመዘነው መንግሥት አመልካች ድርጅት ወደ አክሲዮን ማህበር ከመቀየሩ በፊት የነበሩበትን ዕዳዎች በኃላፊነት የሚረከብ አንድ ተቋም ማቋቋም በማስፈለጉ ምክንያት የመንግሥት የልማት ድርጅቶች ባለ አደራ ቦርድን ሥልጣንና ኃላፊነት እንደገና በመወሰን ሕግ ያወጣ መሆኑን ከአዋጅ ቁጥር 208/1992 መግቢያ ለመረዳት ይቻላል። የባለአደራ ቦርዱ መሠረታዊ ዓላማም የመንግሥት የልማት ድርጅት ወደግል ይዞታ በሚዛወርበት ወይም ወደ አክሲዮን ማህበር በሚለወጥበት ወይም ወደ ቀድሞ ባለቤቱ የሚመለስበት ጊዜ ወደ አዲሱ ባለቤት ወደ አክሲዮን ማህበሩ ወይም ወደ ቀድሞ ባለቤቱ የማይተላለፉ ሂሳቦችን መሰብሰብ ዕዳዎችን መረከብና ከዚህ ጋር የተያያዙ የፍርድ ቤት ጉዳዮችን መከታተል እንደሆነ በአዋጅ ቁጥር 208/1992 አንቀጽ

5 ንዑስ አንቀጽ 1 በግልጽ ተደንግጓል። ከዚህ በተጨማሪ የባለአደራ ቦርዱ ወደ አክሲዮን ማህበርነት የተቀየሩ ወደ ግል የተዛወሩ ወይም ለቀድሞ ባለቤታቸው የተመለሱ የመንግሥት የልማት ድርጅት ዕዳዎችን ለመንግሥት እያቀረበ እንዲከፈሉ የማድረግ ሥልጣንና ኃላፊነት ያለበት መሆኑን አዋጅ ቁጥር 208/1992 አንቀጽ 6 ንዑስ አንቀጽ 1/ሐ/ ይደነግጋል። በዚህ መዝገብ የባህርዳር ከተማ አስተዳደር የጠየቀው የመሬት ኪራይ የባህርዳር ጨርቀጨርቅ ፋብሪካ ወደ አክሲዮን ማህበርነት ከመቀየሩ ከአራት ዓመት በፊት የነበረና የባህርዳር ጨርቀጨርቅ ፋብሪካ የመንግሥት የልማት ድርጅት በነበረበት 1988 ዓ.ም መክፈል የሚባው ዕዳ ነው። አሁን ያለው የባህር ዳር ጨርቀጨርቅ ፋብሪካ አክሲዮን ማህበር 1992 ዓ.ም ህጋዊ ሰውነት ያገኘ ድርጅት በመሆኑ ከጅምሩ በፈረሰውና ወደ አክሲዮን ማህበርነት በተቀየረው የባህርዳር ጨርቀጨርቅ ፋብሪካ ስም ያቀረበውን ክስ በኃላፊነት ይዞ መከራከር የሚገባው የመንግሥት የልማት ድርጅቶች ባለአደራ ቦርድ እንደሆነ ከአዋጅ ቁጥር 208/1992 አንቀጽ 5 ንዑስ አንቀጽ 1 ድንጋጌዎች ለመረዳት ይቻላል።

ሁለተኛ ተጠሪ ዕዳውን ላለመክፈል የሚያቀርበው ምክንያት የኢትዮጵያ ፕራይቪታይዜሽን ኤጀንሲ አላሳወቀኝም የሚል ነው። ሆኖም የመንግሥት የልማት ድርጅቱ ወደ አክሲዮን ማህበርነት ሲቀየር በፕራይቪታይዜሽን ኤጀንሲ ያልታወቀና ውሳኔ ያልተሰጠበት ዕዳ ሁሉ ወደ አክሲዮን ማህበር ይተላለፋል የሚል ግልጽ የህግ ድንጋጌ ካለመኖሩም በላይ የዚህ አይነት የህግ አተረጓጎም አክሲዮን ማህበርን ለከፍተኛ ኪሳራ የሚዳርግና የባለአደራ ቦርዱ የተቋቋመበትን መሠረታዊ ዓላማ ጋር የሚቃረን ሆኖ እናገኘዋለን። በመሆኑም ዕዳው አክሲዮን ማህበር ከመቋቋሙ በፊት የነበረ እስከሆነ ድረስ ፕራይቪታይዜሽን ኤጀንሲ በወቅቱ ያላወቀውና ውሳኔ ያልሰጠበት ዕዳ በአክሲዮን ማህበር መክፈል ይገባዋል በማለት የአማራ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰጠው ትርጉምና ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት አለበት በማለት ፍርድ ሰጥተዋል።

ው ሣ ኔ

1. የአማራ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በፍትሐብሔር ይግባኝ መዝገብ ቁጥር 07500 ጥር 4 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ተሸሯል። የፍርዱ ግልባጭ ይተላለፍ።
2. የአማራ ክልል የምዕራብ ጎጃም ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 03792 ሐምሌ 27 ቀን 1997 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ፀንቷል። የፍርዱ ግልባጭ ይተላለፍ።
3. ሁለተኛው ተጠሪ ብር 454,511.99 /አራት መቶ ሀምሳ አራት ሺ አምስት መቶ አሥራ አንድ ብር ከዘጠና ዘጠኝ ሣንቲም/ እና የከፍተኛው ፍርድ ቤት ውሳኔ ከሰጠበት ከሐምሌ 27 ቀን 1997 ዓ.ም ጀምሮ ከሚታሰብ ዘጠኝ ፐርሰንት /9%/ ህጋዊ ወለድ ለአንደኛው ተጠሪ ይክፈል ብለናል።
4. አመልካችና ተጠሪዎች ያወጡትን 294 ሣራ ለየራሳቸው ይቻሉ። ይህ ፍርድ ግንቦት 7 ቀን 2000 ዓ.ም በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ስበር ሰሚ ችሎት በሙሉ ድምጽ ተሰጠ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ